

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอตอนตาล จังหวัดมุกดาหาร
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล .....นายไวยกานต์ ทานคำ.....
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ .....๒๓๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าไร่ อำเภอตอนตาล จังหวัดมุกดาหาร.....
โทรศัพท์ ๐๙๘๘๐๙๙๗๗๘ Facebook ..... Line .....
เกิด พ.ศ. ๒๕๑๗..... ปัจจุบันอายุ .....๕๑.....ปี ..
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา .....ม.๖.....
สถานบันการศึกษา .... มหาวิทยาลัยราชภัฏ วัฒนาธราชู กทม.
คณะ/สาขาวิชา .....
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร .....๒๕๐,๐๐๐..... บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ....๒๕๖๖.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก-โคเนื้อ-ข้าวอินทรีย์ สมุนไพร-แปรรูปปลา-ไข่เป็ด-ไก่พันธุ์ไข่-พืช ผัก ผลไม้

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน...๒...แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑) แปลงข้าวอินทรีย์ ๓๒ สายพันธุ์ (ด้านากลิบเดียว)
- ๒) การปลูกองุ่นในโรงเรือน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน...๗...ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑) ฐานปศุสัตว์ (เลี้ยงโคเนื้อ โคแม่พันธุ์, เป็ด ไก่พันธุ์ไข่)
- ๒) ฐานแปรรูป (น้ำพริกปลาแห้ง, ไส้กรอกปลา, ไข่เค็มสมุนไพร, ปลาต้ม, ปลาแห้ง, มะม่วงกวน, มะม่วงแผ่น, มะม่วงหนับ)
- ๓) ฐานสมุนไพร (ยาหม่อง ขี้ผึ้ง ยาเขียว ยาต้ม ลูกประคบ)
- ๔) ฐานพืชไม้ผล (องุ่น ๓ สายพันธุ์, มะม่วงแก้วขมิ้น, กัลย, ข้าว ๓๒ สายพันธุ์)
- ๕) ฐานประมง (ปลาตะเพียน)
- ๖) ฐานปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักชีวภาพ
- ๗) ฐานเทคโนโลยีการเกษตร (โดรนการเกษตร, เครื่องอัดฟาง, โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์, เครื่องสีข้าว/คัดแยกข้าว, เครื่องซีลสุญญากาศ, การปลูกพืชในโรงเรือน)

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๖..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) การเลี้ยงโคเนื้อและโคแม่พันธุ์
- ๒) การทำนาข้าวอินทรีย์ ๓๒ สายพันธุ์ (ด้านกลีบเดียว)
- ๓) การเพาะเลี้ยงปลาดุกเพียน
- ๔) การปลูกองุ่น ๓ สายพันธุ์และไม้ผลเศรษฐกิจ
- ๕) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ
- ๖) การใช้เทคโนโลยีการเกษตร (โดรนการเกษตร โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องสีข้าวและคัดแยกข้าว)

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเกษตร
- ๒) นโยบายต้นทุนและการจัดการฟาร์ม
- ๓) การจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรและความปลอดภัยด้านอาหาร

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๕..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) การแปรรูปปลา (น้ำพริกปลาแห้ง ไส้กรอกปลา ปลาสาม ปลาแห้ง)
- ๒) การแปรรูปผลไม้ (มะม่วงกวน มะม่วงแผ่น มะม่วงหั่น)
- ๓) การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร (ยาหม่อง ขี้ผึ้ง ยาต้ม ลูกประคบ)
- ๔) การผลิตไข่เค็มสมุนไพรจากแปด-ไก่พันธุ์ไข่
- ๕) การปลูกผักและสมุนไพรในโรงเรือน

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร “การทำนาข้าวอินทรีย์ ๓๒ สายพันธุ์ (ด้านกลีบเดียว)”

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ ลดต้นทุน และได้ผลผลิตที่ปลอดภัย
- ๒) เพื่ออนุรักษ์และขยายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่เหมาะสมกับพื้นที่
- ๓) เพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนและชุมชน

เนื้อหา

- ๑) การคัดเลือกและอนุรักษ์พันธุ์ข้าว ๓๒ สายพันธุ์
- ๒) เทคนิคการด้านกลีบเดียวเพื่อลดต้นทุน
- ๓) การจัดการศัตรูพืชแบบชีวภาพ
- ๔) การเก็บเกี่ยวและการแปรรูปข้าวอินทรีย์

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

- ๑) การบรรยายเชิงวิชาการ
- ๒) การสาธิตในแปลงเรียนรู้จริง
- ๓) การมีส่วนร่วมปฏิบัติของเกษตรกร
- ๔) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

- ..... ๑. ทำหน้าที่เป็นประธาน ศพก. ระดับอำเภอ
- ..... ๒. ในฐานะประธาน ศพก. ระดับอำเภอ ได้เข้าร่วมการประชุมกับเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด
- ..... ๓. เครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดได้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรในพื้นที่ โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
- ..... ๔. จากนั้นเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัดได้สรุปข้อมูล และจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร
- ..... ๕. มีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ ตามระดับความจำเป็นและเร่งด่วน
- ..... ๖. ร่วมกันจัดทำแผนการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. ได้ดำเนินการเชิญคณะกรรมการ ศพก. และเครือข่ายระดับอำเภอมาประชุมหารือร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดแนวทางการพัฒนา และจัดทำแผนการดำเนินงาน รวมทั้งพัฒนาหลักสูตร ฐานการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ ได้จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. เสนอของบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัด (ตามเอกสารแนบ)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงมาจากความต้องการพัฒนาการเกษตรในครัวเรือนให้มีคุณภาพและยั่งยืน เดิมที่มีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมมีต้นทุนสูง ผลผลิตไม่แน่นอน และไม่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง จึงเริ่มมองหาวิธีการใหม่ ๆ กระทั่งได้รับโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายเกษตรกรในการเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตร นำไปสู่การปรับใช้จริงในแปลง เช่น การทำข้าวอินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์ และการใช้เทคโนโลยีช่วยลดต้นทุน ซึ่งสร้างผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดและเป็นแรงผลักดันให้พัฒนาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาหลักที่ผลักดันให้ต้องปรับเปลี่ยนการทำเกษตร คือ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทั้งค่าปุ๋ย ค่าแรงงาน และพลังงาน รวมถึงปัญหาศัตรูพืชและสภาพอากาศที่แปรปรวน ทำให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอและรายได้ไม่มั่นคง อีกทั้งการดูแลพื้นที่การเกษตรที่มีขนาดใหญ่ขึ้นด้วยวิธีดั้งเดิมไม่สามารถครอบคลุมได้ทั้งหมด จึงเกิดความจำเป็นต้องนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีนวัตกรรม เช่น ระบบน้ำที่มีประสิทธิภาพ การผลิตแบบอินทรีย์ และการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ในการดำเนินกิจกรรมการเกษตร ได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้หลายด้าน ได้แก่

ด้านการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพแทนปุ๋ยเคมีเพื่อลดค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งใช้เครื่องจักรกล เช่น เครื่องอัดฟาง โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ และเครื่องสีข้าว/คัดแยกข้าว เพื่อยกระดับคุณภาพและเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ด้านการจัดการทรัพยากร นำระบบน้ำแบบสปริงเกอร์และการให้น้ำในโรงเรือนมาใช้ ลดการใช้แรงงานประหยัdnน้ำ และทำให้พืชได้รับน้ำอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ

ด้านการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ ใช้การปลูกพืชอินทรีย์และการคัดเลือกพันธุ์ข้าว ๓๒ สายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงการปลูกองุ่นและไม้ผลเศรษฐกิจในโรงเรือน เพื่อควบคุมโรคและแมลง

ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาและแปรรูปผลผลิต เช่น น้ำพริกปลาแห้ง ไข่กรอกปลา ไข่เค็มสมุนไพร มะม่วงกวน มะม่วงแผ่น รวมถึงผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาหม่อง ยาต้ม และลูกประคบ

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๒.๑) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ ตรวจสอบสภาพดิน น้ำ และปัญหาที่พบ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง ศัตรูพืชระบาด และการใช้น้ำไม่ทั่วถึง

๒.๒) คัดเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม เลือกใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ในแปลงและโรงเรือน ใช้พลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการสูบน้ำ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุน และนำเครื่องจักรกลเกษตรมาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต

๒.๓) ทดลองและปรับใช้ในแปลงเรียนรู้ เริ่มจากการทดลองในพื้นที่เล็ก เพื่อติดตามผลด้านประสิทธิภาพ ต้นทุน และผลผลิต ก่อนขยายผลสู่พื้นที่ขนาดใหญ่

๒.๔) ถ่ายทอดสู่สมาชิกและเครือข่าย จัดกิจกรรมสาธิต อบรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรรายอื่นสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปปรับใช้ได้จริง

๒.๕) ติดตามและปรับปรุงต่อเนื่อง ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีทุกฤดูกาล และปรับปรุงวิธีการให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๓.๑) การวิเคราะห์ดินและเตรียมดิน

- เก็บตัวอย่างดินส่งตรวจเพื่อหาค่าความเป็นกรด-ด่างและธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน
- ปรับปรุงดินตามผลวิเคราะห์ เช่น ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปรับสภาพด้วยปูนขาวหากดินเป็นกรด

เป็นกรด

๓.๒) การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม

- เลือกพันธุ์ข้าวอินทรีย์และพืชที่ทนต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ เช่น ข้าว ๓๒ สายพันธุ์ มะม่วงแก้วขมิ้น องุ่นพันธุ์ที่ทนแล้งและโรค
- ใช้พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจที่แข็งแรง เช่น โคเนื้อพันธุ์รับตัวได้ดี เปิดและไถพันธุ์พืชที่เลี้ยงง่าย

๓.๓) การจัดการธาตุอาหารพืช

- ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เหมาะสม
- ใช้น้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยหมักช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

๓.๔) การจัดการน้ำและสภาพแวดล้อม

- ใช้ระบบสปริงเกอร์และการปลูกในโรงเรือนเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งและศัตรูพืช
- จัดระบบระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมขังในฤดูฝน

๓.๕) การป้องกันและควบคุมศัตรูพืช

- ใช้วิธีชีวภาพ เช่น การปล่อยตัวห้ำ-ตัวเบียน
- ใช้สารชีวภัณฑ์และสมุนไพรทดแทนสารเคมี
- จัดระบบปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อลดการสะสมของโรค

๓.๖) การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว

- เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อลดความเสียหาย
- ใช้โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์และเครื่องจักรกล เช่น เครื่องสีข้าว เครื่องซีลสุญญากาศ

เพื่อรักษาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าผลผลิต

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๑.๑) ข้าว มะลิแดง กข.๘๓ ข้าวเก่า..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๓.....(ไร่)
 ๑.๒) ไม้ผล มะม่วง,ส้มโอ กล้วยน้ำว้า กล้วยมะลิอ่อน ฝรั่ง พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑ (ไร่)
 ๑.๓) พืชผัก ดอกกระเจียวม, พริกม มะเขือ สลัด หอม พื้นที่ปลูกจำนวน.... ๑..... งาน....
 ๑.๔. พืชสมุนไพร กระชาย ขมิ้นชัน ตะไคร้ กระดุกไก่ดำ ไพล หอม ขิง ข่า พื้นที่ ๑ งาน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๒.๑) .....ปลาตะเพียน..... สมาชิก ๓๐ คน จำนวน.....๒ ไร่. ๖,๐๐๐ ตัว (หน่วย.....)
 ๒.๒) ..... จำนวน.....(หน่วย.....)
 ๒.๓) ..... จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๓.๑) .....เป็ดไข่..... จำนวน.....๑๐๐ .....(ตัว)
 ๓.๒) .....ไก่ไข่..... จำนวน.....๔๕..... (ตัว)
 ๓.๓) .....โคเนื้อ ..... จำนวน.....๑๗..... (ตัว)
 ๓.๔) ไก่เนื้อ ๒๐ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๔.๑) .....แจ่วบอง,น้ำพริกปลาแห้ง..... จำนวน.....๑๐ กก./เดือน.....(หน่วย.....)
 ๔.๒) .....ลูกประคบสมุนไพร ..... จำนวน.....๔๐ ลูก/เดือน.....(หน่วย.....)
 ๔.๓) ..... จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) .....ไถดะ/ไถแปร/ไถพรวน.....	เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่
๑.๒).....ปุ๋ยคอก.....	เป็นเงิน.....๓๐๐..... บาท/ไร่
๑.๓).....เมล็ดพันธุ์.....	เป็นเงิน.....๒๕๐.....บาท/ไร่
๑.๔).....ปุ๋ยเคมี.....	เป็นเงิน.....๔๐๐.....บาท/ไร่
๑.๕).....กำจัดวัชพืช.....	เป็นเงิน.....๑๐๐.....บาท/ไร่
๑.๖).....เก็บเกี่ยว.....	เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่
๑.๗).....แรงงาน.....	เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่
๑.๘).....ขนส่ง.....	เป็นเงิน.....๒๕๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต	๓,๐๐๐.....บาท/ไร่
รายได้	๓,๘๐๐.....บาท/ไร่

๒) สินค้า.....ไม่ผล.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)	ค่าเตรียมดินและไถพรวน.....	เป็นเงิน.....๑,๐๐๐.....	บาท/ไร่
๑.๒)	ค่าพันธุ์ไม้ผล (มะม่วง, ฝรั่ง, กล้วย ฯลฯ)...	เป็นเงิน.....๑,๒๐๐.....	บาท/ไร่
๑.๓)	ค่าปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีเสริม.....	เป็นเงิน..... ๑,๐๐๐.....	บาท/ไร่
๑.๔)	ค่าน้ำหมักชีวภาพและสารชีวภัณฑ์ป้องกันศัตรูพืช...	เป็นเงิน.....๖๐๐.....	บาท/ไร่
๑.๕)	ค่าแรงงานดูแลรักษา (ให้น้ำ, ตัดแต่งกิ่ง, กำจัดวัชพืช)...	เป็นเงิน.....๘๐๐.....	บาท/ไร่
๑.๖)	ค่าน้ำและระบบให้น้ำ (เช่น สปริงเกอร์/น้ำหยด)....	เป็นเงิน.....๔๐๐.....	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต		๕,๐๐๐.....	บาท/ไร่
รายได้		๘,๐๐๐.....	บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไข่เป็ด ไข่ไก่ ข้าว สมุนไพร .....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๕๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ดอกกระเจียว , ดาวเรือง, กล้วย, สมุนไพร.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๓๐๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....น้ำพริกปลาแห้ง, ปุ๋ยมูลวัว .....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๓,๕๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....เมล็ดพันธุ์ข้าว พางอัดก้อน โคเนื้อ .....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๕๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ต่อตนเอง

- ได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและหลักวิชาการทางการเกษตร
- สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพผลผลิต และมีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น
- มีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น

- ศูนย์เป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์จริงให้เกษตรกรในพื้นที่
- เกษตรกรรายอื่นสามารถนำแนวทางการผลิตข้าวอินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์ และการแปรรูปผลผลิตไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง
- ช่วยสร้างเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็งและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ประโยชน์ต่อชุมชน

- ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่เข้าถึงง่าย และสามารถใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรมทักษะอาชีพ
- เกิดการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
- ชุมชนมีรายได้เสริมจากการเกษตรและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- ๑) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีในดินและน้ำ ช่วยฟื้นฟูคุณภาพดิน เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกษตร
- ๒) ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์และโรงเรือนควบคุม ประหยัดน้ำ ลดการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ และทำให้พืชได้รับน้ำอย่างเหมาะสมตามความต้องการ
- ๓) การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ แทนการใช้ไฟฟ้าหรือเชื้อเพลิงฟอสซิล ลดการปล่อยมลพิษและก๊าซเรือนกระจก เป็นพลังงานสะอาดที่ยั่งยืน
- ๔) การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร นำฟางและเศษพืชไปทำปุ๋ยหมัก แทนการเผาทำลาย ซึ่งช่วยลดมลพิษทางอากาศและรักษาสมดุลของดิน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- ๑). ทรัพยากรดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพช่วยปรับปรุงบำรุงดิน ลดการสะสมของสารเคมี ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และใช้งานได้ต่อเนื่องในระยะยาว
- ๒). ทรัพยากรน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพด้วยระบบสปริงเกอร์และการปลูกในโรงเรือน ลดการสิ้นเปลืองน้ำและรักษาคุณภาพน้ำในแหล่งธรรมชาติ
- ๓). ทรัพยากรพลังงาน การนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ทดแทนไฟฟ้าและเชื้อเพลิงฟอสซิล ช่วยลดการปล่อยมลพิษและสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาด
- ๔). ทรัพยากรชีวภาพ การอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพืชหลากหลายชนิด ทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพในระบบเกษตร และเป็นการรักษาสายพันธุ์ท้องถิ่นไว้ให้กับชุมชน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

..ศพก. มีบทบาทเป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ ทั้งด้านสภาพดิน น้ำ พืช สัตว์ และปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่จริง ข้อมูลเหล่านี้ถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์วางแผนการผลิต และกำหนดแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ นอกจากนี้ยังช่วยให้เกษตรกรในชุมชนเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและทันสมัย สามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนการเกษตรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พอช.จังหวัดมุกดาหาร ๔๐ คน

๒) จังหวัดมหาสารคาม ๑๐๐ คน ๒ ครั้ง

๓) สกร.จ.ร้อยเอ็ด ๕๐ คน

๔) จังหวัดศรีสะเกษ ๕๐ คน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาทางการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคและแมลงในข้าว พืชผัก ไม้ผล. หรือปัญหาด้านการเลี้ยงสัตว์. พร้อมทั้งช่วยวิเคราะห์สาเหตุและแนะนำวิธีการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ. นอกจากนี้ยังเปิดช่องทางรับเรื่องร้องเรียนและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในชุมชน. เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน. และสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นแหล่งพึ่งพาของเกษตรกรในพื้นที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก. เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร. รวมถึงนโยบายและมาตรการจากภาครัฐสู่เกษตรกรในพื้นที่. ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการเกษตรที่ถูกต้องและทันสมัย. เช่น เทคนิคการปลูกพืชอินทรีย์. การแปรรูปผลผลิต. และการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร. เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง. และพัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศพก. ได้ขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกรผ่านการจัดอบรม. สาธิตภาคปฏิบัติ. การเรียนรู้ในแปลงจริง รวมถึงการถ่ายทอดผ่านเครือข่ายเกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. ทำให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับการผลิตของตนเอง. เช่น การทำนาข้าวอินทรีย์. การเลี้ยงโคเนื้อ. และการทำปุ๋ยอินทรีย์. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตลดลง. ผลผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น. และสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปและเพิ่มมูลค่า. ซึ่งช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงและยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ศพก. มีบทบาทในการบูรณาการทำงานร่วมกันชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยทำหน้าที่เป็นสถานที่จัดประชุม. อบรม. และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร. รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำโครงการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน. เช่น การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์. การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป. และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่. ผลลัพธ์ที่ได้คือการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกร. ชุมชน. และหน่วยงานรัฐ. เพื่อร่วมกันยกระดับคุณภาพการเกษตรในพื้นที่อย่างยั่งยืน

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในฐานะประธานคณะกรรมการ ศพก. ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางและแผนการดำเนินงานของศูนย์. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ. ภาคเอกชน. และเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่. ดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. การพัฒนาแปลงสาธิต. และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกร. ตลอดจนกำกับติดตามผลการดำเนินงาน. และเสนอแนวทางปรับปรุงเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนางานด้านการเกษตรในชุมชน. ทำให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร. ช่วยยกระดับคุณภาพผลผลิต. ลดต้นทุน. และ

สร้างรายได้ที่มั่นคง.เกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง. ส่งผลให้ชุมชนมีความก้าวหน้าและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ.ศพก.ระดับอำเภอ.และร่วมเป็นคณะกรรมการในระดับจังหวัด
- เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการเกษตร.ถ่ายทอดความรู้.และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มีบทบาทในการสร้างเครือข่ายเกษตรกร.ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- อุทิศเวลาและแรงกายในการเข้าร่วมประชุม.วางแผน.และขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร.แม้จะกระทบต่อเวลาส่วนตัว
- ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรและเยาวชนในชุมชน.โดยไม่หวังผลตอบแทน
- ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง.เพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

ภาพกิจกรรมการเป็นแหล่งเรียนรู้รับคณะศึกษาดูงานในพื้นที่และต่างจังหวัด

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

การทำงานต้องยึดมั่นความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง และชุมชน โดยใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างความยั่งยืนทางการเกษตรและความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นางอุไรแพ วิชาพล
๒. นางสาวปวีณสุดา คนไ
๓. นายวีรยุทธ วังวงศ์
๔. นายไอยกานต์ ทานคำ และสมาชิก ศพก.

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. แบบรายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
๒. แบบจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ศพก.
๓. การสัมภาษณ์

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ไม่มี

ภาพกิจกรรม การถอดบทเรียน

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ
๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

๑. แผนที่ตั้ง ศพก.อำเภอคอนสาร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิตปศุสัตว์ อำเภอคอนสาร จังหวัดมุกดาหาร

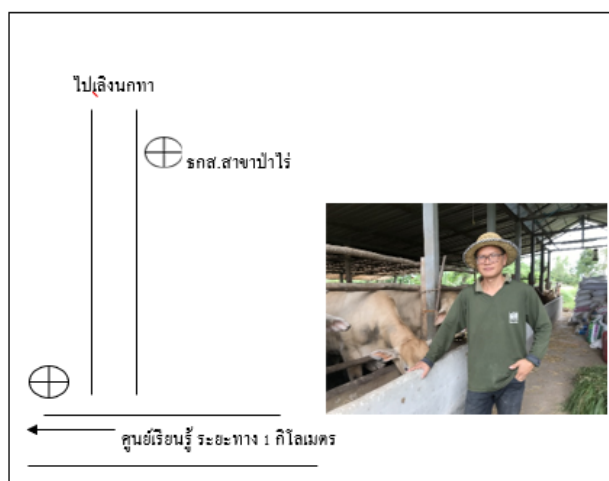
สินค้าหลัก : โคขุน (แปลงหญ้า ฟางอัดก้อน และฟักสวนครัว)

สถานที่ตั้ง : บ้านเลขที่ ๒๓๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าไร่ อำเภอคอนสาร จังหวัดมุกดาหาร

พิกัด : Long - Lat -

X : ๔๗๑๑๕๒ Y : 1793826 โชน ๔๘

แผนที่ไปศูนย์เรียนรู้

ชื่อประธานศูนย์เครือข่าย : นายไวยกานต์ ทานคำ อายุ ๔๗ ปี

เบอร์โทรศัพท์ : 098-8099778

๒. แผนที่แปลง

แผนพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี พ.ศ.๒๕๖๙
อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

*****

การพัฒนา ศพก. เพื่อให้มีความพร้อมในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. อำเภอ ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ศพก.ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และมาตรการลดความเสี่ยงในการพัฒนา ศพก. ที่จะเกิดขึ้น ได้ ดังนี้

ที่	ด้านความเสี่ยง	ผลกระทบที่เกิด	มาตรการลดความเสี่ยง
๑.	ด้านการเงิน	๑.ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนสูง ๒.ได้รับงบประมาณสนับสนุน ศพก. น้อย -ไม่มีรายรับทางอื่นเข้ามาบริหาร ศพก. ๓.ปัญหาดอกเบี้ยสถาบันการเงินสูง	๑. ส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรและนอกภาคเกษตร - ส่งเสริมการปลูกพืชชนิดที่มีมูลค่าสูง -ส่งเสริมการปลูกไม้ผลเพื่อเสริมการท่องเที่ยว ๒.ขอรับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ๓.ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการออม การจัดทำบัญชีครัวเรือน
๒.	ด้านการดำเนินงาน	๑.การขาดแคลนแรงงาน ๒.การเข้าถึงเทคโนโลยีในแปลงเกษตร ๓.ปัญหาค่าจ้างแรงงานสูง	๑.สนับสนุนแรงงานคืนถิ่น ๒.ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ ๓.ใช้แรงงานในครัวเรือน
๓.	ด้านตลาด	๑.ต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน -ผลผลิตการเกษตรไม่ได้คุณภาพ -ราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงมาจากผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ๒. พึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน ๓. ช่องทางการขนส่งไปยังตลาดต่างๆ มีน้อยและจำกัด	๑.ลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตชีวภาพ ลดการใช้สารเคมี -ส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตร เช่น GAP GMP ๒.สมาชิกรวมกลุ่มเพื่อขายร่วมกัน ทำให้ต่อรองราคาได้ ๓. สนับสนุนกลุ่มในการจัดการด้านการตลาดแปรรูปผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่า

๔.	ด้านเทคโนโลยี	๑.ขาดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ๒.เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อย ทำให้การจัดการดินและการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรไม่คุ้มค่า	๑.จัดอบรมองค์ความรู้ใหม่ ๆ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ทันปัจจุบัน ๒. จัดตั้งกลุ่ม/กลุ่มวิสาหกิจ/สหกรณ์/แปลงใหญ่
๕.	ด้านสิ่งแวดล้อม	๑. ขาดน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะในฤดูแล้งไม่มีน้ำ ๒.ปัญหาที่ดินเสื่อมโทรม	๑.พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นหลัก รวมทั้งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ๒.การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
๖.	ด้านการเมือง และกฎระเบียบ	๑.มีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการเมือง ทำให้การพัฒนาด้านเกษตรไม่ต่อเนื่อง	๑.นโยบายด้านเกษตรควรทำต่อเนื่อง แม้จะมีการเปลี่ยนคณะรัฐบาล